

Het correctievoorschrift bestaat uit:

- 1 Regels voor de beoordeling
- 2 Algemene regels
- 3 Vakspecifieke regels
- 4 Beoordelingsmodel
- 5 Inzenden scores
- 6 Bronvermeldingen

1 Regels voor de beoordeling

Het werk van de kandidaten wordt beoordeeld met inachtneming van de artikelen 41 en 42 van het Eindexamenbesluit VO.

Voorts heeft het College voor Toetsen en Examens op grond van artikel 2 lid 2d van de Wet College voor toetsen en examens de Regeling beoordelingsnormen en bijbehorende scores centraal examen vastgesteld.

Voor de beoordeling zijn de volgende aspecten van de artikelen 36, 41, 41a en 42 van het Eindexamenbesluit VO van belang:

- 1 De directeur doet het gemaakte werk met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen en het proces-verbaal van het examen toekomen aan de examinerator. Deze kijkt het werk na en zendt het met zijn beoordeling aan de directeur. De examinerator past de beoordelingsnormen en de regels voor het toekennen van scorepunten toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
- 2 De directeur doet de van de examinerator ontvangen stukken met een exemplaar van de opgaven, de beoordelingsnormen, het proces-verbaal en de regels voor het bepalen van de score onverwijld aan de directeur van de school van de gecommitteerde toekomen. Deze stelt het ter hand aan de gecommitteerde.

- 3 De gecommiteerde beoordeelt het werk zo spoedig mogelijk en past de beoordelingsnormen en de regels voor het bepalen van de score toe die zijn gegeven door het College voor Toetsen en Examens.
De gecommiteerde voegt bij het gecorrigeerde werk een verklaring betreffende de verrichte correctie. Deze verklaring wordt mede ondertekend door het bevoegd gezag van de gecommiteerde.
- 4 De examinerator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg het behaalde aantal scorepunten voor het centraal examen vast.
- 5 Indien de examinerator en de gecommiteerde daarbij niet tot overeenstemming komen, wordt het geschil voorgelegd aan het bevoegd gezag van de gecommiteerde. Dit bevoegd gezag kan hierover in overleg treden met het bevoegd gezag van de examinerator. Indien het geschil niet kan worden beslecht, wordt hiervan melding gemaakt aan de inspectie. De inspectie kan een derde onafhankelijke corrector aanwijzen. De beoordeling van deze derde corrector komt in de plaats van de eerdere beoordelingen.

2 Algemene regels

Voor de beoordeling van het examenwerk zijn de volgende bepalingen uit de regeling van het College voor Toetsen en Examens van toepassing:

- 1 De examinerator vermeldt op een lijst de namen en/of nummers van de kandidaten, het aan iedere kandidaat voor iedere vraag toegekende aantal scorepunten en het totaal aantal scorepunten van iedere kandidaat.
- 2 Voor het antwoord op een vraag worden door de examinerator en door de gecommiteerde scorepunten toegekend, in overeenstemming met het bij de toets behorende correctievoorschrift. Scorepunten zijn de getallen 0, 1, 2, ..., n, waarbij n het maximaal te behalen aantal scorepunten voor een vraag is. Andere scorepunten die geen gehele getallen zijn, of een score minder dan 0 zijn niet geoorloofd.
- 3 Scorepunten worden toegekend met inachtneming van de volgende regels:
 - 3.1 indien een vraag volledig juist is beantwoord, wordt het maximaal te behalen aantal scorepunten toegekend;
 - 3.2 indien een vraag gedeeltelijk juist is beantwoord, wordt een deel van de te behalen scorepunten toegekend in overeenstemming met het beoordelingsmodel;
 - 3.3 indien een antwoord op een open vraag niet in het beoordelingsmodel voorkomt en dit antwoord op grond van aantoonbare, vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist aangemerkt kan worden, moeten scorepunten worden toegekend naar analogie of in de geest van het beoordelingsmodel;
 - 3.4 indien slechts één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, wordt uitsluitend het eerstgegeven antwoord beoordeeld;
 - 3.5 indien meer dan één voorbeeld, reden, uitwerking, citaat of andersoortig antwoord gevraagd wordt, worden uitsluitend de eerstgegeven antwoorden beoordeeld, tot maximaal het gevraagde aantal;
 - 3.6 indien in een antwoord een gevraagde verklaring of uitleg of afleiding of berekening ontbreekt dan wel foutief is, worden 0 scorepunten toegekend tenzij in het beoordelingsmodel anders is aangegeven;

- 3.7 indien in het beoordelingsmodel verschillende mogelijkheden zijn opgenomen, gescheiden door het teken /, gelden deze mogelijkheden als verschillende formuleringen van hetzelfde antwoord of onderdeel van dat antwoord;
- 3.8 indien in het beoordelingsmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen;
- 3.9 indien een kandidaat op grond van een algemeen geldende woordbetekenis, zoals bijvoorbeeld vermeld in een woordenboek, een antwoord geeft dat vakinhoudelijk onjuist is, worden aan dat antwoord geen scorepunten toegekend, of tenminste niet de scorepunten die met de vakinhoudelijke onjuistheid gemoeid zijn.
- 4 Het juiste antwoord op een meerkeuzevraag is de hoofdletter die behoort bij de juiste keuzemogelijkheid. Voor een juist antwoord op een meerkeuzevraag wordt het in het beoordelingsmodel vermelde aantal scorepunten toegekend. Voor elk ander antwoord worden geen scorepunten toegekend. Indien meer dan één antwoord gegeven is, worden eveneens geen scorepunten toegekend.
- 5 Een fout mag in de uitwerking van een vraag maar één keer worden aangerekend, tenzij daardoor de vraag aanzienlijk vereenvoudigd wordt en/of tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 6 Een zelfde fout in de beantwoording van verschillende vragen moet steeds opnieuw worden aangerekend, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.
- 7 Indien de examinerator of de gecommiteerde meent dat in een examen of in het beoordelingsmodel bij dat examen een fout of onvolkomenheid zit, beoordeelt hij het werk van de kandidaten alsof examen en beoordelingsmodel juist zijn. Hij kan de fout of onvolkomenheid mededelen aan het College voor Toetsen en Examens. Het is niet toegestaan zelfstandig af te wijken van het beoordelingsmodel. Met een eventuele fout wordt bij de definitieve normering van het examen rekening gehouden.
- 8 Scorepunten worden met inachtneming van het correctievoorschrift toegekend op grond van het door de kandidaat gegeven antwoord op iedere vraag. Er worden geen scorepunten vooraf gegeven.
- 9 Het cijfer voor het centraal examen wordt als volgt verkregen.
Eerste en tweede corrector stellen de score voor iedere kandidaat vast. Deze score wordt meegedeeld aan de directeur.
De directeur stelt het cijfer voor het centraal examen vast op basis van de regels voor omzetting van score naar cijfer.
- NB1 Het College voor Toetsen en Examens heeft de correctievoorschriften bij regeling vastgesteld. Het correctievoorschrift is een zogeheten algemeen verbindend voorschrift en valt onder wet- en regelgeving die van overheidswege wordt verstrekt. De corrector mag dus niet afwijken van het correctievoorschrift.
- NB2 Het aangeven van de onvolkomenheden op het werk en/of het noteren van de behaalde scores bij de vraag is toegestaan, maar niet verplicht.
Evenmin is er een standaardformulier voorgeschreven voor de vermelding van de scores van de kandidaten.
Het vermelden van het schoolexamencijfer is toegestaan, maar niet verplicht.
Binnen de ruimte die de regelgeving biedt, kunnen scholen afzonderlijk of in gezamenlijk overleg keuzes maken.

NB3 Als het College voor Toetsen en Examens vaststelt dat een centraal examen een onvolkomenheid bevat, kan het besluiten tot een aanvulling op het correctievoorschrift. Een aanvulling op het correctievoorschrift wordt zo spoedig mogelijk nadat de onvolkomenheid is vastgesteld via Examenblad.nl verstuurd aan de examensecretarissen.

Soms komt een onvolkomenheid pas geruime tijd na de afname aan het licht. In die gevallen vermeldt de aanvulling:

NB

Als het werk al naar de tweede corrector is gezonden, past de tweede corrector deze aanvulling op het correctievoorschrift toe.

Een onvolkomenheid kan ook op een tijdstip geconstateerd worden dat een aanvulling op het correctievoorschrift te laat zou komen.

In dat geval houdt het College voor Toetsen en Examens bij de vaststelling van de N-term rekening met de onvolkomenheid.

3 Vakspecifieke regels

Voor dit examen kunnen maximaal 74 scorepunten worden behaald.

Voor dit examen zijn de volgende vakspecifieke regels vastgesteld:

- 1 De onder '2 Algemene regels' geformuleerde bepalingen met betrekking tot een vraag zijn mutatis mutandis ook van toepassing op een kolon.
- 2 Bij de beoordeling van een essayvraag geldt dat, indien het maximum aantal woorden is overschreden, hiervoor geen scorepunt(en) in mindering wordt/worden gebracht.
- 3 Bij de beoordeling van de vertaling moet de score 0 worden toegekend indien in een kolon een ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.
- 4 Indien bij de vertaling een aantekening is genegeerd en indien dit heeft geleid tot een onjuiste weergave van het desbetreffende tekstelement, één scorepunt / meerdere scorepunten in mindering brengen, afhankelijk van de zwaarte van de fout en het maximum van het desbetreffende kolon.
- 5 Indien bij de vertaling van een kolon een Grieks woord niet is vertaald en dit woord niet van essentieel belang is voor de betekenis van dit kolon, één scorepunt in mindering brengen, tenzij in het beoordelingsmodel anders is vermeld.

4.1 Beoordelingsmodel voor de vragen

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Aan het juiste antwoord op een meerkeuzevraag wordt 1 scorepunt toegekend.

Tekst 1

1 maximumscore 1

(Hij was aan de macht gekomen) door zich voor te doen als de broer van Cambyses / door een staatsgreep te plegen.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

2 maximumscore 2

- a. Intaphrenes verminkt (de gezichten van) de bedienden 1
 - b. Darius denkt dat Intaphrenes (tegen hem) in opstand wil komen 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

3 maximumscore 1

In het Grieks is ἤθελε de persoonsvorm van de hoofdzin en in de vertaling is 'wilde' de persoonsvorm van een bijzin / vertaald alsof het een participium is.
Of woorden van overeenkomstige strekking.

Opmerking

Alleen een scorepunt toekennen wanneer beide onderdelen van het antwoord juist zijn.

4 maximumscore 1

(τοῖσι) ἐπαναστᾶσι (τῷ μάγῳ) (regel 4)

5 maximumscore 1

(τὸν) βασιλέα γυναικὶ μίσγεσθαι (regel 7-8)

Opmerkingen

- Niet fout rekenen wanneer 'φάμενοι (regel 7)' aan het antwoord is toegevoegd.
- Niet fout rekenen wanneer als antwoord is gegeven '(ἦν) γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος βασιλεύς (regel 5)'
- Wanneer als antwoord is gegeven '(ἦν) μὴ γυναικὶ τυγχάνη μισγόμενος βασιλεύς (regel 5)', geen scorepunt toekennen.

6 maximumscore 2

- a. In regel 2 gaat het om de/een opstand van de zeven (Darius, Intaphrenes en vijf anderen) / om de opstand tegen de Magiër 1
 - b. In regel 18 gaat het om de/een (vermeende) opstand van Intaphrenes / tegen Darius 1
- Of woorden van overeenkomstige strekking.

Vraag	Antwoord	Scores
7	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Dit komt niet overeen, want Darius kreeg medelijden met haar Of woorden van overeenkomstige strekking. (ποιεῖσα δὲ αἰεὶ τὸν τοῦτο τὸν Δαρεῖον ἔπεισε) οἰκτῖραί (μιν) (regel 20-21) 	1 1
8	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> Een broer staat verder van een vrouw af dan haar kinderen Een broer is een vrouw minder dierbaar dan haar echtgenoot Of woorden van overeenkomstige strekking.	1 1
9	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> a. πατὴρ (δὲ) καὶ μητὴρ οὐκέτι μεν ζώντων (regel 30-31) b. εἰ δαίμων ἐθέλοι (regel 29) 	1 1
10	B	
11	maximumscore 1 ringcompositie	

Tekst 2

12	maximumscore 1 τις (regel 2)	
13	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> De Grieken beschouwen het als iets wat vermeden moet worden Xerxes beschouwt het als een (onmisbare) voorwaarde voor (militair) succes Of woorden van overeenkomstige strekking.	1 1
14	maximumscore 1 χίλιοι (regel 12)	
15	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> a. (λόγους) δουλοσύνην (φέροντας τῇ Ἑλλάδι) (regel 9) b. τὰ σὰ φρονέωσι (regel 10) 	1 1
	<p><i>Opmerking</i> <i>Niet fout rekenen wanneer bij b. als antwoord is gegeven</i> <i>‘σοὺς δέξονται λόγους (δουλοσύνην φέροντας τῇ Ἑλλάδι) (regel 8-9)’.</i></p>	
16	maximumscore 1 (de ingressieve) aoristus (die het beginpunt van een handeling aangeeft). Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Vraag	Antwoord	Scores
17	D	
18	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> Jij bent koning van de Spartanen geweest De koning van de Spartanen moet het dubbele presteren De Spartanen zijn opgewassen tegen de vijanden in een verhouding van 1:10 	1 1 1
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Niet fout rekenen wanneer de drie stappen in een andere volgorde zijn genoteerd.</i>	
19	maximumscore 3	
	<ul style="list-style-type: none"> a. (optativus) potentialis / optativus met ἄν b. παρὰ τὴν ἑωυτῶν φύσιν (regel 29) c. ἀνειμένοι (δὲ) ἐς τὸ ἐλεύθερον (regel 30-31) 	1 1 1
	<i>Opmerkingen</i>	
	– <i>Niet fout rekenen wanneer bij b. als antwoord is gegeven 'παρὰ τὴν ἑωυτῶν (regel 29)'.</i>	
	– <i>Niet fout rekenen wanneer bij c. als antwoord is gegeven 'ἀνειμένοι (regel 30)'.</i>	
20	maximumscore 1	
	ἀρχέετε (regel 23)	
21	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> (Εἰ δὲ) ἀναγκαίη (εἶη) (regel 45-46) μέγας τις ὁ ἐποτρύνων ἀγών (regel 46) 	1 1
22	maximumscore 2	
	<ul style="list-style-type: none"> a. dan mannen b. van (alle) mannen 	1 1
23	maximumscore 1	
	van hun gehoorzaamheid aan / ontzag voor de wet	
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	
	<i>Opmerking</i>	
	<i>Wanneer als antwoord is gegeven 'omdat ze gezamenlijk vechten', geen scorepunt toekennen.</i>	
24	maximumscore 1	
	dwingen/aansporen/bevelen	
	Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

4.2 Beoordelingsmodel voor de vertaling

Opmerking vooraf

Een praesens historicum mag met een o.t.t. of een o.v.t. worden vertaald.

Kolon 25

25 **maximumscore 2**

Τὸν δὲ Ἀρίστωνά ἐκνίζε ἄρα τῆς γυναικὸς ταύτης ἔρωσ.

(En de) liefde voor die vrouw / (En het) verlangen naar die vrouw kwelde Ariston

Niet fout rekenen: Ariston werd gekweld door (de) liefde voor die vrouw τῆς γυναικὸς ταύτης van die vrouw

0

Kolon 26

26 **maximumscore 1**

Μηχανᾶται δὴ τοιάδε·

Hij verzon (dus/nu) (ongeveer) het volgende / dit

Kolon 27

27 **maximumscore 2**

αὐτός τε τῷ ἐταίρῳ (kolon 28) ὑποδέκεται

(en) zelf beloofde hij aan de/zijn vriend

αὐτός niet vertaald

1

ὑποδέκομαι elke andere betekenis dan 'beloven' of een synoniem daarvan

0

Kolon 28

28 **maximumscore 2**

τοῦ ἧν ἡ γυνὴ αὐτῆ

van wie die vrouw was / wiens vrouw zij was / van wie zij de vrouw was

ἡ γυνὴ αὐτῆ de vrouw zelf / dezelfde vrouw

1

Kolon 29

29 **maximumscore 1**

δωτίνην δώσειν

als geschenk te (zullen) geven

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 30

30 maximumscore 2

τῶν ἐωυτοῦ πάντων ἔν,

één (ding) van al zijn (eigen) bezittingen / één ding van al(les) wat van hem(zelf) was

τῶν ἐωυτοῦ πάντων niet vertaald als genitivus bij ἔν

0

πάντων van allen

0

ἔν niet vertaald als lijdend voorwerp bij δώσειν (kolon 29)

0

Kolon 31

31 maximumscore 2

τὸ ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος ἔληται,

wat hij / die (vriend) zelf zou kiezen / koos

αὐτὸς niet vertaald

1

ἔληται hij nam (voor zichzelf)

1

ἔληται niet vertaald als vorm van αἰρέομαι

0

Kolon 32

32 maximumscore 1

καὶ τὸν ἐταῖρον (kolon 33) ἐκέλευε

en hij beval zijn/de vriend

Kolon 33

33 maximumscore 2

ἐωυτῷ ὡσαύτως τὴν ὁμοίην διδόναι.

op dezelfde wijze / evenzo aan hem(zelf) ook een geschenk te geven

Kolon 34

34 maximumscore 2

Ὅ δὲ οὐδὲν φοβηθεὶς ἀμφὶ τῇ γυναικί,

(En) omdat hij helemaal niet bang was om/vanwege zijn/de vrouw

οὐδὲν niet

1

φοβέομαι elke andere betekenis dan 'bang zijn' of een synoniem daarvan

0

φοβηθεὶς hoewel hij bang was

0

Vraag	Antwoord	Scores
-------	----------	--------

Kolon 35

35 maximumscore 2

ὄρέων ἐοῦσαν καὶ Ἀρίστωνι γυναῖκα,
omdat hij zag dat ook Ariston een vrouw had

Niet fout rekenen: omdat hij zag dat er ook voor/aan Ariston een vrouw was

ὄρέων niet vertaald als werkwoordsvorm van ὄρέω 0

ὄρέων hoewel hij zag 0

Wanneer ook φοβηθεῖς in kolon 34 met hoewel vertaald is, hier niet meer aanrekenen.

Kolon 36

36 maximumscore 1

καταινέει ταῦτα·
keurde hij dat / die dingen goed

Niet fout rekenen: καταινέω beloven

καταινέω elke andere betekenis dan 'goedkeuren/beloven' of een synoniem daarvan 0

Kolon 37

37 maximumscore 2

ἐπὶ τούτοις δὲ ὄρκους ἐπήλασαν.
(en) zij legden daarover/daarbij/daarop een eed / eden af

Niet fout rekenen: ἐπὶ τούτοις wegens die dingen

Niet fout rekenen: ἐπὶ τούτοις op die voorwaarden

ἐπὶ τούτοις onmiddellijk daarna 1

ἐπὶ τούτοις bij hen 0

ἐπήλασαν niet vertaald als 3e persoon meervoud 0

Kolon 38

38 maximumscore 2

Μετὰ δὲ αὐτός τε ὁ Ἀρίστων ἔδωκε τούτο, ὃ τι δὴ ἦν,
(En) daarna gaf Ariston zelf dat(gene) wat het dan ook was

αὐτός niet vertaald 1

Wanneer ook in kolon 27 en/of 31 hier opnieuw aanrekenen tot een maximum van twee scorepunten.

ἔδωκε niet vertaald als vorm van δίδωμι 0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 39		
39	maximumscore 2 τὸ εἶλετο τῶν κειμηλίων τῶν Ἀρίστωνος ὁ Ἄγητος, wat Agetos koos / had gekozen uit/van de kostbaarheden van Ariston	
	εἶλετο nam (voor zich)	1
	εἶλετο niet vertaald als vorm van αἰρέομαι	0
Kolon 40		
40	maximumscore 2 καὶ αὐτὸς τὴν ὁμοίην ζητέων φέρεσθαι παρ' ἐκείνου, en toen hij zelf ook een geschenk probeerde te verkrijgen van hem	
	Niet fout rekenen: ζητέω zoeken	
	αὐτὸς niet vertaald	1
	Wanneer ook in kolon 27 en/of 31 en/of 38 hier opnieuw aanrekenen tot een maximum van twee scorepunten.	
	ζητέω onderzoeken	1
	ζητέων hoewel hij probeerde	0
Kolon 41		
41	maximumscore 2 ἐνθαῦτα δὴ τοῦ ἐταίρου τὴν γυναῖκα ἐπειράτο ἀπάγεσθαι. toen (nu) probeerde hij de vrouw van zijn vriend weg te voeren	
	ἐνθαῦτα daar	1
	πειράομαι elke andere betekenis dan 'proberen' of een synoniem daarvan	0
Kolon 42		
42	maximumscore 2 Ὅ δὲ (kolon 43) τὰ ἄλλα ἔφη καταινέσαι· (Maar/En) hij zei dat hij (al) het andere / alle andere / de andere dingen had goedgekeurd / goedkeurde	
	Niet fout rekenen: καταινέσαι dat hij had beloofd / beloofde	
	ἄλλα niet vertaald als vorm van ἄλλος	0
	καταινέσαι niet vertaald als afhankelijk van ἔφη	0
	καταινέω elke andere betekenis dan 'goedkeuren/beloven' of een synoniem daarvan	0

Vraag	Antwoord	Scores
Kolon 43		
43	maximumscore 2 πλὴν τούτου μούνου behalve dat/dit ene / dat alleen	
	behalve haar alleen	1
	behalve hem alleen	0
Kolon 44		
44	maximumscore 2 ἀναγκαζόμενος μέντοι τῷ τε ὄρκῳ καὶ τῆς ἀπάτης τῇ παραγωγῇ maar omdat hij gedwongen werd/was door de eed en de misleiding	
	ἀναγκαζόμενος hoewel hij gedwongen werd	0
Kolon 45		
45	maximumscore 1 ἀπίει ἀπάγεσθαι. stond hij toe haar weg te voeren	
	Niet fout rekenen: stond hij toe dat ze weggevoerd werd	

5 Inzenden scores

Verwerk de scores van alle kandidaten per examinerator in het programma WOLF.
Zend de gegevens uiterlijk op 28 juni naar Cito.

6 Bronvermeldingen

tekst 1	Herodotus, Historiën 3.118-119
tekst 2	Herodotus, Historiën 7.102-104
tekst 3	Herodotus, Historiën 6.62
vraag 7	mainlesson.com; The Baldwin Project; Bringing Yesterday's Classics to Today's Children
vraag 9	Sophocles, Antigone 909-912